

Asia: VN/894/2022

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi työsopimuslain 1 luvun 1 §:n muuttamisesta

Yleiset huomiot

Yleiset huomionne esityksestä.

Kysymys on työneuvoston puheenjohtaja Jukka Ahtelan ja sihteerin Jaana Paanetojan lausunnosta.

Esityksen yleisperustelut

Huomionne esityksen yleisperusteluista.

Työsopimuslain 1 luvun 1 §:n 1 momentti vaikuttaa työneuvoston toimivaltaan kuuluvien työaikalain, vuosilomalain, työturvallisuuslain ja yhteistoimintalain soveltamiseen. Kaikkien mainittujen lakien soveltamisalasäännöksissä tarkoitettun työsuhteen syntyminen ratkaistaan työsopimuslain 1 luvun 1 §:n 1 momentin perusteella. Näin ollen työsopimuslain 1 luvun 1 §:n 1 momentilla ja sen mahdollisilla muutoksilla voi olla merkittävä vaikutus myös muiden työlakien soveltamisaloilla. Työsopimuslain 1 luvun 1 §:n 1 momentin muutokset voivat vaikuttaa myös työneuvoston toimintaan. Mainitut vaikutukset tulisi ottaa huomioon luonnoksessa. T

Nykytilan arviointia koskevassa jaksossa 2.4 tuodaan esille, että työneuvoston lausuntokäytännössä työn johto- ja valvontaoikeuden sisällön määrittelyssä olisi selkeästi näkynyt se, että tunnusmerkkiä analysoidaan aina suhteessa kulloisiinkin ”uusiin” työnteon muotoihin, ja että johto ja valvontaoikeuden sisällössä olisi otettu huomioon muun muassa teknologian kehitykseen perustuvat uudet tavat tehdä ja teettää työtä. Mainitut kirjaukset antavat virheellisen kuvan työneuvoston lausuntokäytännöstä ja ne tulisi korjata.

Työneuvosto ei ole lausuntokäytännössään arvioinut niinkään työnantajan työn johto- ja valvontaoikeutta vaan työsuhteelta edellytettävää johto ja valvonta -tunnusmerkkiä. Lausuntokäytännössä ei ole myöskään ollut esillä varsinaisesti mitään uusien työnteon muotojen. Pääosin rajanvedoissa on ollut kysymys työsuhteisen työn erottamisesta itsenäisen yrittäjän (ammattinharjoittajan) työstä. Lausuntokäytännössä on tullut kuitenkin esille uudenlaisia järjestelyjä,

kuten laskutuspalvelun käyttö lausunnossa TN 1351-13 (ään.)). Työneuvoston käytännössä ainoastaan lausunnoissa TN 1481-20 (ään.) ja TN 1482-20 (ään.) on ollut kysymys teknologian kehitykseen perustuvan digitaalisen alustan hyödyntäminen osana työn tekoa.

Tässä yhteydessä on syytä tuoda esille vuoden 2001 työsopimuslain aikaiset työneuvoston lausunnot, joissa on jouduttu arvioimaan työsuhteen ja sen ulkopuolelle jäävän oikeussuhteen välistä ra-jaa. On huomattava, että kaikissa näissä ei ole ollut suinkaan kysymys työsuhteen ja itsenäisen yrittäjätöön välisestä rajankäynnissä. Kuten työneuvoston lausuntokäytännöstä selviää, ei kokonaisarviointilla tai -harkinnalla ole myöskään käyttöalaa silloin, kun on kysymys muun työn kuin itsenäisen yrittäjätöön erottamisesta työsuhteesta. Tämä on tarpeen ottaa huomioon harkittaessa kokonaisharkintaa koskevaa lisäystä työsopimuslakiin. Edelleen on otettava huomioon se, että pääsääntöisesti itsenäisellä yrittäjyydellä tarkoitetaan ainoastaan luonnollisen henkilön toimintaa. Työneuvoston käytännössä on kuitenkin ollut arvioitava myös yhteisöyrittäjien ja työsuhteen välinen, samoin kuin osakastyön ja työsuhteen välinen raja. Itsenäinen yrittäjyys ilmaisu ei siis välttämättä luonnoksessa kuvaa oikein tai riittävästi kaikkia sitä itsenäistä työntekoa, joka jää työla-kien soveltamisalojen ulkopuolelle.

Työneuvosto on antanut 17 lausuntoa työsuhteen ja muun oikeussuhteen välisestä rajankäynnistä työsopimuslain (55/2001) voimaantulon jälkeen.

- TN 1482-20 (ään. 6-3), annettu 4.2.2020
- TN 1481-20 (ään. 6-3), annettu 4.2.2020
- TN 1458-14, annettu 24.6.2014
- TN 1451-13, annettu 10.1.2013
- TN 1447-12, annettu 23.3.2012
- TN 1444-11, annettu 24.11.2011
- TN 1438-10, annettu 3.6.2010
- TN 1428-08, annettu 17.1.2008
- TN 1427-07, annettu 22.11.2007
- TN 1422-07, annettu 1.3.2007
- TN 1420-06, annettu 14.12.2006
- TN 1413-06, annettu 20.4.2006
- TN 1412-06, annettu 30.3.2006
- TN 1411-06, annettu 16.3.2006

- TN 1408-05, annettu 24.11.2005
- TN 1399-04, annettu 8.12.2004
- TN 1383-02 (ään. 6-3), annettu 5.9.2002

Lisäksi on huomattava, että kokonaisarviointi tai –harkinta ei ole ollut työneuvoston käytännössä säännönmukainen rajanvetojen ratkaisukeino. Se, milloin kokonaisarviointiin voi olla tarvetta, on kuvattu muun muassa lausunnossa TN 1469-17: ”Vaikka yksittäiset työsuhteelta vaadittavat tunnusmerkit täyttyvät, saatetaan eräissä tilanteissa joutua arvioimaan kaikkia asiassa esille tulleita tosiseikkoja vielä kokonaisuutena. Tällöin lopullinen ratkaisu työsuhteen syntymisestä tehdäänkin vasta kokonaisarvioinnin perusteella. Kokonaisarvioinnin tarve syntyy kuitenkin vain silloin, kun käytännössä toteutuneissa olosuhteissa on tullut esille työsuhdetta vastaan puhuvia tosiseikkoja. Asiassa ei ole tullut ilmi mitään sellaisia yksittäisten erotuomareiden ja otteluvalvojen toimintaan liittyviä seikkoja, jotka horjuttaisivat työsuhteen olemassaoloa ja viittaisivat siihen, että he tekisivätkin työtään itsenäisinä ammatinharjoittajina. Työneuvoston näkemyksen mukaan asiassa ei näin ollen ole tarvetta kokonaisharkintaan.” Kokonaisarviointi edellyttää siis aina sitä koskevan tarpeen harkintaa, jonka on myös näyttävä selkeästi osana ratkaisua. Tältä osin luonnosta tulisi tarkentaa.

Esityksen vaikutukset

Huomionne esityksessä arvioiduista vaikutuksista.

Luonnoksessa tulisi ottaa huomioon työsopimuslain soveltamisalaa koskevan säännöksen vaikutus lähes jokaisen työlain soveltamisalalla. Näitä vaikutuksia tulisi nimenomaan myös arvioida.

Työsopimuslain 1 luvun 1 §:ään ehdotettava muutos

Huomionne pykälään ehdotettavasta muutoksesta ja sen säännöskohtaisista perusteluista.

Ks. edellä.

Tässä yhteydessä on syytä kiinnittää huomiota siihen, että säännöksillä ei tulisi luoda uusia tulkintaongelmia. Sellaisia voivat synnyttää erityisesti äänneehdotuksessa käytetyt ilmaisut tulkinnanvarainen tilanne, tosiasiallinen asema ja yhteinen tarkoitus.

Paanetoja Jaana

Työ- ja elinkeinoministeriö - työneuvoston sihteeri Jaana Paanetoja ja
puheenjohtaja Jukka Ahtela